

Først blev coronaeksperterne sat op på en piedestal – nu kan de være med til at forværre pandemien

COVID-19 bragte videnskaben i centrum. Nøgterne sundhedseksperter og ikke politikeres mavefølelser skulle få os gennem krisen. Men nu er effekten lige modsat. Og Italien er skrækkeseksemplet på, hvordan eksperterne i en tåge af fejlskud, skænderier og personangreb underminerer befolkningens tillid til myndighederne og gør det sværere at bekæmpe virussen

Af Martin Gøtttske

Sydeuropakorrespondent, Friuli (Italien)

Det er formentlig ikke en lidelse, man kan slå op i et lægeleksikon. Men overlæge Alberto Zangrillo erklærede på italiensk tv, at han havde fået »lange nosser«.

Det var en følgevirkning af, at han var godt og grundigt irriteret over, at regeringen i Rom opererede med et alt for ekstremt forsigtighedsprincip i kampen mod coronavirusen.

Samtidig mere end antydede han, at man heller ikke rigtig kunne stole på landets sundhedsmyndigheder. Det var i hvert fald på tide, mente 62-årige Zangrillo, at de nu »begyndte at fortælle italienerne sandheden« om virussen.

Sandheden var ifølge ham selv, at der ikke var grund til alarm. Folk skulle »ubekymret gå ud på gaden, genoptage deres liv, gå på restaurant, gå i banken, tage på ferie«.

Zangrillos ord støder frontalt sammen med de italienske myndigheders forsøg på at fastholde befolkningens tillid og overbevise dem om, at det er nødvendigt at respektere coronareglerne og en delvis nedlukning af samfundet her i anden bølge.

Sammenstødet gør specielt ondt, da hans ord vejer tungt i debatten. Han er den tidligere premierminister Silvio Berlusconi personlige læge, og han er chef for anæstesi- og intensivafdelingen på det prestigøse universitetshospital San Raffaele i Milano.

Og så er han en af de mest synlige felt herrer i den store italienske krig, som er brudt ud blandt landets førende virologer, epidemiologer, immunologer og andet godtfolk, som er gået fra et liv i anonymitet til at være pandemikendisser.

Med holdninger, der stritter i alle retninger, udkæmper de dagligt deres slag i italienske medier. For og imod mundbind. For og imod massetestning. For og imod nedlukning. Der er både stærk skepsis og voldsom begejstring over coronavaccinerne.

Der er dem, som mener, at virussen er ved at løbe tør for energi, og samtidig beskylder andre for at »terrorisere« befolkning

gen med unødigt alarmisme. Og dem, som advarer om, at det vil blive værre endnu, og som mener, at den anden fløj er skyldig i en »uansvarlig« bagatellisering af virussen.

Desuden krydrer de deres ofte højlydte skænderier med personangreb.

»Hvad ved han dog om denne virus, han er jo blot en myggeekspert,« lyder et eksempel på et dybt stød i slagsmålet mellem de ældre mænd i hvide lægekitler.

Hepper på favoritvirolog

Foran tv-skærmene kan italienerne heppe på deres favoritvirolog, som var det deres lokale fodboldhold. Og det hele forvirrer ofte mere end det informerer, for hvem skal man tro på.

»Det er en katastrofe,« siger professor og virolog Ilaria Capua, der selv deltager i den heftige italienske tv-debat om virussen, selv om hun nu bor i USA, hvor hun leder One Health Center of Excellence ved University of Florida.

»Den videnskabelige debat i Italien er plaget af en meget larmende konfrontation, der er meget skadelig, da det forvirrer folk,« mener hun.

»Debatten er meget polariseret, og det er usundt.«

Reputation Science, et italiensk dataanalyseinstitut, har netop udgivet en rapport, der konkluderer, at italienerne er blevet oversvømmet med holdninger – ofte modstridende – fra virologer de seneste måneder.

»Denne overflod af konstante, overlappende og modstridende stemmer har haft en desorienterende effekt,« konkluderer instituttet.

Glansen er falmet

Da pandemien ramte, blev sundhedseksperterne ellers løftet op på en piedestal – i Italien og mange andre steder i Europa. Bare rolig, blev der sagt, nu kommer eksperterne frem i forreste række og vil stå som den stabiliserende ballast side om side med de politikere, der skal manøvrere os gennem krisen.

Nu var der ikke tid til politikernes ma-

vefølelser. Befolkningen var sulten efter fakta, og virologer og epidemiologer blev stjerner, som blev hentet ud af deres laboratorier og undervisningslokaler for at blive de troværdige kilder i en usikker tid.

Hver nation fik en Søren Brostrøm.

I Grækenland fik regeringens chefepidemiolog, Sotiris Tsiodras, æren for sit lands succes med at inddæmme COVID-19 i første bølge, og opinionsundersøgelser viste, at han var nationens mest populære skikkelse.

I Tyskland stod Christian Drosten, chefvirolog ved Charité Hospital i Berlin, for landets mest populære podcast, og Süddeutsche Zeitung beskrev ham som »hele nationens coronafortolker«.

I Spanien blev doktor Fernando Simón, chefen for sundhedsmyndighedernes krisehåndtering, et anker for nervøse spaniere, der hurtigt gjorde ham til et ikon på T-shirts.

Men siden er glansen falmet, i takt med at videnskaben og eksperterne til tider har ændret kurs og ikke altid har kunnet finde den nødvendige evidens til at give de klare,

entydige og konsistente svar, som mange efterlyste i krisen – eksempelvis om mundbinds effektivitet.

»Der er ikke nogen absolut sandhed i videnskab. Videnskab og videnskabelige svar udvikler sig over tid, og det, som er sandt i dag, er ikke nødvendigvis sandt i morgen,« siger Ilaria Capua.

»Det har folk åbenbart meget svært ved at forstå.«

Videnskabsfolk skubbet forrest

Ifølge Nadia Urbinati, politolog og populismeforsker fra Columbia University, er eksperternes troværdighed krakeleret i befolkningens øjne, fordi de hurtigt blev fedtet ind i politik og gjort til ansigt på nogle til tider upopulære og i hvert fald kontroversielle beslutninger om hårde nedlukninger.

»Politikere skubbede videnskabsfolkene foran sig for derved at retfærdiggøre og give deres politiske beslutninger et skær af pålidelighed, men i Italien har hver sin politiske fløj kunne finde videnskabsfolk, der bakkede op om hver deres politiske præferencer,« siger Nadia Urbinati.

»Det har skadet tilliden, da mange har set sundhedseksperternes modsatrettede udsagn som tegn på, at det hele er usikkert.«

I Italien bærer eksperterne dog også selv en del af ansvaret med deres fejlskud, skænderier og personangreb. Det kan, påpeger Ilaria Capua, være med til at underminere tilliden til videnskaben, og det gør det stadig sværere for sundhedsmyndighederne at overbevise befolkningen om at acceptere tiltag for at mindske smittefaren, da italienerne kan finde lige præcis det udsagn blandt sundhedseksperterne, som eksempelvis kan retfærdiggøre en modstand mod

”

Denne overflod af konstante, overlappende og modstridende stemmer har haft en desorienterende effekt

Rapport fra Reputation Science
Italiensk dataanalyseinstitut

Med holdninger, der stritter i alle retninger, udkæmper italienske virologer, epidemiologer, immunologer og andre pandemikendisser dagligt et slag i mediernes. For og imod mundbind. For og imod massetestning. For og imod nedlukning. Og så videre.
Foto: Angelo Carconi/Ritzau Scanpix

reglerne. Den udvikling kan reelt være med til at forlænge eller forværre coronakrisen.

»Vi er virkelig ved at skabe en situation, som er ved at komme ud af kontrol, og som er ekstrem farlig, fordi det påvirker folks tillid til videnskaben, og den tillid er livsvigtig i en pandemi,« siger Ilaria Capua.

En rapport fra Johns Hopkins University understregede tidligere i år, at polariseringen i holdninger til coronavirussen medfører stadig mere misinformation og »mistillid til videnskaben«, hvilket igen fører til, at stadig færre stoler på sundhedsmyndighedernes informationer om COVID-19, og det »truer vores evne til at kontrollere virussen«.

I Italien er det også tydeligt, at den tillid, som befolkningen var villig til at udvise myndighederne i løbet af første bølge i foråret, er ved at være fordampet.

En nylig spørgeundersøgelse foretaget for tv-stationen La7 viser, at 81 procent af italienerne finder situationen under anden bølge sværere end under den første, og de er mere nervøse og har mere mistillid til myndighedernes håndtering af pandemien.

Anklager om psykisk terror

Overlægen Alberto Zangrillo har som hyppig gæst i debatprogrammer været en af dem, der har leveret kontroversielle og polariserende udtalelser.

»Klinisk set eksisterer virussen ikke længere,« sagde han hen over sommeren.

»Snart kan vi smide mundbindene,« lød det senere.

Og så lagde han hovedet på blokken: »Der kommer ingen anden bølge.«

Bemærkelsesværdige udsagn set i lyset af, at Italien lige nu bliver kastet rundt af anden bølges voldsomme kraft. Hver dag

registreres 20.000-30.000 nye smittetilfælde, og hver eneste dag dør omkring 800 italienerne med coronavirussen. Torsdag blev der registreret 993 dødsfald – flere end på noget andet tidspunkt inklusive de værste dage i foråret, hvor Italien var Europas epicentrum for COVID-19.

Knap 60.000 italienerne er nu døde med corona.

Men Zangrillo er ikke alene med sine holdninger. Flere fremtrædende læger har skabt røre ved at betegne myndighedernes advarsler mod virussen som »en overdrevet dramatisering« – og ovenikøbet som psykisk »terrorisme« mod befolkningen.

”

Mamma mia! Virologerne er virkelig ikke vant til mediescenen. Normalt taler de igennem lærde videnskabelige artikler, men nu er de i stedet med i tv-nyhederne. Det er svært for dem at styre

La Repubblica
Italiensk avis

Nogle læger er gået så langt som til at sige, at hvis der kommer en ny nedlukning, »så går jeg på gaden i protest«.

Ekspertene er spurtet ind på den politiske arena. Og det har de populistiske politikere udnyttet, siger politolog Nadia Urbinati.

»I begyndelsen var debatten ny for os alle. Også for eksperterne. De havde forskellige holdninger – nogle ville åbne, mens andre ville lukke. Den uenighed har især populistiske politikere udnyttet til at beskrive videnskaben og eksperterne som ubrugelige.«

Populisterne kan igen sige alt det, som er politisk opportunt for dem, mener Nadia Urbinati

»Hvis folket føler, at mundbind eller nedlukning ikke er nødvendigt, jamen, så er det ikke nødvendigt. Deres sandhed er lige så god som videnskabens.«

Vaccineskepsis

Der er også skabt bekymring for, om nogle virologers tilsyneladende skepsis over for de nye coronavacciner vil afskrække store dele af den italienske befolkning – der allerede generelt har en stor skepsis over for vacciner – fra at gøre brug af vaccinerne, der skulle begynde at være til rådighed for befolkningerne i Europa i begyndelsen af det nye år.

Den førende virolog Andrea Crisanti sagde i midten af november, at han ikke ville lade sig selv vaccinere på baggrund af de oplysninger, som medicinalvirksomhederne hidtil har bragt på banen.

»Uden flere data vil jeg ikke lade mig vaccinere,« sagde han til videnskabsmagasinet Focus.

»Jeg vil være sikker på, at vaccinen er

gennemtestet og opfylder alle kriterier om sikkerhed og effektivitet.«

Andre videnskabsfolk har »fordømt« Crisantis udtalelser og kritiseret ham for at skabe usikkerhed.

Selv mener han, at det er udtryk for sund fornuft.

En spørgeundersøgelse foretaget af opinionsinstituttet Ipsos viser, at en sjettedel af italienerne vil nægte at lade sig vaccinere med en coronavaccine, mens hele 42 procent ikke vil lade sig vaccinere, før der er kommet flere informationer om vaccineres sikkerhed og effektivitet. Kun omkring en tredjedel af de adspurgte italienerne vil lade sig vaccinere så hurtigt som muligt.

Hvor får de tiden fra?

I italienske medier spørges det, hvordan det overhovedet er muligt for de mange førende virologer og epidemiologer, som jo ellers burde være travlt beskæftiget midt i denne pandemi, at være så meget i de italienske medier.

»Hvor finder de dog tiden til hele tiden at være på tv? Hvor finder de styrken til at skændes med hinanden?« spørger avisen Corriere della Sera.

Og i avisen La Repubblica anklages nogle virologer og epidemiologer for at have udviklet sig til »primadonnaer« i debatkrigen.

»Mamma mia! Virologerne er virkelig ikke vant til mediescenen. Normalt taler de igennem lærde videnskabelige artikler, men nu er de i stedet med i tv-nyhederne. Det er svært for dem at styre,« skriver avisen.

»Det er ofte svært for mange, der ikke er vant til medierne, at forstå, hvor sprængfarlige deres udtalelser kan være,« siger professor og virolog Ilaria Capua.

»Måske er der nogle af dem, som nyder at blive set. Måske skal der nogle psykologer til at forklare, hvorfor nogle af dem vil være på tv og tale om noget, som ikke rigtig er deres speciale.«